

**Yttrande över - Med tillit växer handlingsutrymmet -
tillitsbaserad styrning och ledning av välfärdssektorn
(2018:47) och En lärande tillsyn - statlig granskning som
bidrar till verksamhetsutveckling i vård, skola och
omsorg (2018:48)**

Regeringen tillsatte i juni 2016 Tillitsdelegationen, med uppdrag att analysera och föreslå hur styrningen av välfärdstjänster i offentlig sektor, inom ramen för de befintliga regelverken, kan utvecklas för att i större omfattning ta tillvara medarbetares och medborgares/brukarens kompetens och erfarenhet. En del av Tillitsdelegationens uppdrag har varit att analysera hur den statliga tillsynen påverkar kommunal verksamhetsutveckling, samt utreda och om möjligt föreslå hur tillsynen kan bidra mer till verksamhetsutveckling. Dessa två uppdrag redovisas i delegationens huvudbetänkande Med tillit växer handlingsutrymmet (SOU 2018:47) samt i delbetänkandet En lärande tillsyn (SOU 2018:48) som remitterats till bland annat Linköpings kommun (Dnr KS 2018-586). Utredningen har tidigare även redovisat ett delbetänkande om ersättningsmodeller i juni 2017 (SOU 2017:56).

Synpunkter från Linköpings kommun

Tillitsdelegationens presenterar slutsatser, rekommendationer och förslag som ska bidra till en mer tillitsbaserad styrning och ledning av, och inom, hälso- och sjukvård, skola och omsorg. Linköpings kommun instämmer i huvudsak med Tillitsdelegationens slutsatser, förslag och rekommendationer som stämmer väl överens med det arbete som pågår i Linköpings kommun inom ledning och styrning. Linköpings kommun lämnar nedan synpunkter på betänkandet med fokus på Tillitsdelegationens förslag och rekommendationer.

- Linköpings kommun delar uppfattningen att generella statsbidrag bör vara regeringens huvudprincip.
- Linköpings kommun är positiv till ett generellt utvecklingsarbete avseende mål och målstyrning för att tydliggöra styrkedjor framförallt i frågor som innehåller flernivåstyrning (exempelvis delat ansvar mellan stat, region och kommun).

- Linköpings kommun är positiv till att regeringen ansvarar för utvecklingen av ett datadrivet analysarbete. Kvalitativa jämförande analyser är en central komponent i utvecklingen av välfärdstjänster.
- Linköpings kommun är positiv till ökat kunskapsinnehåll i verksamhetsutvecklingen genom forskningsnära samarbeten, men menar att arbetet måste utgå från respektive kommuns förutsättningar.
- Linköpings kommun är positiv till att lärosäten ytterligare underlättar förutsättningarna för verksamhetsnära forskning. Linköpings kommun vill framhålla att det vid Linköpings universitet finns flera olika modeller för organisering av samarbete som kan tjäna som förbild för andra lärosäten.
- Linköpings kommun är positiv till fortsatt försöksverksamhet, men vill betona att det finns stora möjligheter till utveckling av verksamheter redan idag, innovativt arbete får inte hindras i väntan på en statlig organisering av stödfunktioner.
- Linköpings kommun är positiv till situations- och verksamhetsanpassad tillsyn med syftet att också bidra till utveckling av verksamheten.
- Linköpings kommun är positiv till avveckling av onödiga mätningar för att minimera den administrativa bördan och underlätta ”det goda mötet” mellan kommunala medarbetare och medborgare/brukare.

Med tillit växer handlingsutrymme

Linköpings kommun delar uppfattningen om att regeringen ska ha som huvudprincip att använda sig av generella statsbidrag. Riktade statsbidrag bör användas när det gäller specifika nationella satsningar, som på grund av syfte och målgrupp motiverar att vara just riktade, till exempel om syftet är väldigt specifikt och det riktar sig till ett fåtal kommuner/huvudmän. Kommunen delar Tillitsdelegationens redogörelse av hur den stora mängden bidrag skapar en lång rad negativa bieffekter. Under 2018 har det varit tydligt hur den fortsatta utvecklingen med fler riktade statsbidrag inom utbildningsområdet genererar ett mer omfattande administrativt arbete.

Linköpings kommun är positiv till rekommendation om att kommuner och landsting bör genomföra en analys av nuvarande mål och indikatorer inom välfärdsområdet, prioritera och, vid behov, formulera och identifiera andra mer relevanta utifrån ett helhets- och medborgarperspektiv men vill framhålla det är ett arbete som redan idag har hög prioritet i verksamheten. Arbetet förutsätter ett helhetsperspektiv, där precis som delegationen uttrycker att de olika mål som finns för verksamheten går åt samma håll (såväl den interna styrningen som finns i kommuner som den styrning som kommer från statliga myndigheter).

Linköpings kommun är positiv till rekommendationen om att regeringen bör skapa förutsättningar för ett datadrivet analysarbete kring insatser inom välfärdssektorn men vill framhålla att tillgängligheten till och användningen av öppna data bör främjas i utvecklingsarbetet. Vidare vill Linköping framhålla vikten av att över tid utveckla ett datacentriskt perspektiv för kvalitativ utveckling av välfärdstjänster i en komplex styrkedja.

Linköpings kommun delar uppfattningen om att det är viktigt med forskningsnära verksamhetsutveckling och medverkan i forskningsprojekt. Det bör vara en naturlig del för varje modern kommun att delta i FoU-arbete med forskningsaktörer. Hur det kommunala deltagande ska se ut i olika fall bör dock vara upp till varje kommun att avgöra, utifrån egna behov och förutsättningar.

Linköpings kommun delar uppfattningen om att Lärosätena bör skapa förutsättningar för verksamhetsnära forskning genom att i större utsträckning samverka med verksamheter inom hälso- och sjukvård, skola och omsorg. Utifrån Linköpings erfarenheter är detta något som är nödvändigt för såväl verksamheten som akademien, och som ofta fungerar bra. Linköpings kommun och Linköpings universitet (LiU) har sedan många år tillbaka ett omfattande samverkansarbete och kunskapsutbyte. LiU är ett universitet med ett flertal centrumutbildningar som möjliggör flerpartssamverkan inom ett antal olika områden. Bland de som omfattar kommunala frågeställningar kan nämnas HELIX Competence Centre (HELIX), Centrum för kommunstrategiska studier (CKS) och Institutionen för Tema (TEMA) samt FoU Centrum för vård omsorg och socialt arbete som är ett samarbete mellan nio kommuner och Linköpings universitet m.fl lärosäten. Dessa centrumbildningar kan tjäna som förebild avseende en effektiv organisering av samverkan mellan flera parter och lärosäten.

Linköpings kommun är positiv till förslaget om att fortsätta med försöksverksamhet om tillitsbaserad styrning och ledning och att det inrättas ett nationellt policylab av regeringen. Komplexa samhällsutmaningar kräver nya, innovativa lösningar i sektorsövergripande samverkan samtidigt som flera utvecklingsprojekt möter en komplex verklighet när idéerna skall implementeras och spridas. Genom att tidigt testa idéer i verkliga miljöer kan krav på lösningar, regelverk och policyer för att nya idéer skall kunna användas synliggöras. Rekommendationen är i grunden bra för att påskynda en utveckling av regelverk men kommuner som redan arbetar aktivt med policyutveckling ska inte behöva vänta på en nationell lösning utan bör kunna arbeta inom ramen för befintlig verksamhetsutveckling (pröva, dokumentera och utvärdera). Linköping har till exempel prövat rätten att få fortsätta att organisera så kallade resursskolor på det sätt som görs i dag. Linköping drev också rätten till den så kallade Linköpingsmodellen (socialtjänst utan biståndsbedömning) som föranlett förändringar i socialtjänstlagen. I korthet

innebär det att kommuner kan ge hemtjänstinsatser som exempelvis omvårdnad, städning, inköp och trygghetslarm eller annat som kan öka kvaliteten för de äldre genom förenklad handläggning. Båda exemplen har handlat om att pröva och utveckla verksamheten för att bidra till större kvalitet för medborgare och främja vad Tillitsdelegationen kallar det goda mötet.

Regeringen gav i april 2017 en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av socialtjänstlagen (2001:453). Utredningsarbetet pågår där en del är att utreda förutsättningarna för att öka tillgängligheten av socialtjänstens insatser avseende stöd till enskilda personer och familjer. Utredningen har fått tilläggsuppdrag och rapport ska lämnas sommaren 2020. Linköpings kommun har tidigare ansökt om att få vara frikommun för att fortsätta att utveckla en socialtjänst som erbjuder insatser utan myndighetsutövning/bistandsprövning. I juli 2018 beslutades om ett utvidgat uppdrag och förlängd tid för uppdraget. Linköpings kommun ser positivt på möjligheten att genom ett frikommunförsök öka tillgängligheten genom att kunna erbjuda insatser inom socialtjänsten utan bistandsprövning. I avvaktan på uppdraget som slutredovisas i sin helhet senast den 1 juni 2020 gör kommunen anspråk på att utgöra frikommun inom socialtjänstens verksamhet.

En lärande tillsyn

Linköpings kommun är genomgående positiv till Tillitsdelegationens förslag om att tillsynen av vård, skola och omsorg ska vara situations- och verksamhetsanpassad i syfte att kunna fungera såväl kontrollerande som främjande av utveckling. Att verksamheter inom vård, skola och omsorg efterlever lagar och förordningarna är av yttersta vikt men så även att verksamheterna håller en god kvalitet i sin kärnverksamhet. Den statliga tillsynen till dess utformning bör därför undersöka detta för att säkra och främja verksamheternas utveckling, här har Linköping utvecklat metoder som beskrivs i kap. 5.3 Linköpings kommun – insyn i grundskola. Linköpings kommun har även inom socialtjänstens insatser utvecklat olika metoder för att ta tillvara medarbetares, medborgares/brukares erfarenheter, synpunkter och förslag. Linköpings kommun bedömer att de förslag som presenteras i betänkandet har förutsättningar att väsentligt förbättra en mer lärande tillsyn.

Linköpings kommun ser positivt på att antalet mätningar och uppföljningar minimeras, särskilt sådana som inte tillför värde. En av de största utmaningarna för det som i betänkandet benämns ”Det goda mötet”, ett möte där kvaliteten upplevs som god av både medarbetare och medborgare, är kompetensförsörjningen där bristsituationen inom vissa områden blir allt mer tydlig. Den administrativa bördan för flera yrkesgrupper har länge varit en central arbetsmiljöfråga.

Linköping stödjer förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800) avseende bestämmelserna om tvingande vite och förslag till lag om ändring i

patientsäkerhetslagen (2010:659) avseende att tillsyn främst skall inriktas på systematiskt patientsäkerhetsarbete.

För Linköpings kommun

Kristina Edlund
Kommunstyrelsens ordförande

Kopia till: kommunstyrelsen